

фізичних якостей повинен мати тісний зв'язок із засвоєнням спеціальних вправ з арсеналу спортивних видів боротьби.

Список використаних джерел

1. Алиханов И. Техника и тактика вольной борьбы. М.: Физкультура и спорт, 1986. 304 с.
2. Бойко В. Данько Г. Физическая подготовка борцов К.: Олимпийская литература, 2004. 223 с.
3. Мазур В.Й. Гуска М.Б. Спортивна боротьба. Методичні рекомендації до виконання практичних і самостійних занять з дисципліни “Спортивна боротьба з методикою викладання” (для студентів факультету фізичної культури). Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. 148 с.
4. Туманян Г.С. Методы и формы организации тренировки борцов. М.: Физкультура и спорт, 1983. 20 с.
5. Туманян Г.С. Спортивная борьба: отбор и планирование. М.: Физкультура и спорт, 1984. 144 с.
6. Чумаков Е. Физическая подготовка борца. М.: Физкультура и спорт, 1996. 106 с.

In the article the methodical features of development of motor abilities of young wrestlers of the Youth Sports School are considered. The emphasis is on the specifics of the development of physical qualities and the method of application of appropriate exercises for their development. The pedagogical experiment was based on the improvement of the basic physical abilities of fighters, which determine the success of the fight and lead to victory. The organization of the study was carried out in three stages: the preliminary, the forming and the final. All researches were conducted in the conditions of the training process at the stages of pre-intensive training and were carried out as an open experiment. The effectiveness of the developed pedagogical experiment was evaluated by changing the results of physical and functional training of athletes at the beginning and end of 2017-2018.

Key words: training process, young wrestlers, physical qualities, training stages, physical activity.

Отримано:30.04.2018

УДК 378.6:355-011.3:356.13-051 (477)

А. В. Мельніков

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ

Визначали підходи, умови і певні елементи змісту досліджуваного педагогічного процесу. З'ясовано сучасний стан і напрямки модернізації фізичного виховання у спеціалізованому закладі вищої освіти. Розро-

блено зміст цільового блоку концепції підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу. Урахування одержаних даних при проектуванні моделі такої підготовки сприятиме підвищенню ефективності у вирішенні відповідного завдання.

Ключові слова: майбутні офіцери, прикордонна служба, фізичне виховання, концепція.

Вступ. На сучасному етапі рухову діяльність, що реалізується під час фізичного виховання, розглядають як комплекс педагогічної та соціальної підсистем. У останньому випадку мають на увазі різні заклади освіти, тобто соціальні інституції [1; 3; 7]. Але така підсистема не може ефективно функціонувати без оптимальних організації, наявного змісту та способу його реалізації [12; 26]. Зазначене повністю стосується реалізації певної концепції, інноваційних ідей, положень, пов'язаних із різними аспектами фізичного виховання майбутніх офіцерів [20; 21; 27; 28]. Проте, на сучасному етапі відсутня інформація про концептуальні положення підготовки майбутніх офіцерів Державної прикордонної служби України (надалі – прикордонної служби) до фізичного виховання особового складу під час виконання ними своїх професійних обов'язків.

Роботу виконано згідно з планом науково-дослідної роботи на 2015-2019 роки проблемної лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної культури для дітей та студентської молоді».

Матеріал і методи дослідження. У ході дослідження визначали підходи, умови і певні елементи змісту підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби до реалізації ними фізичного виховання під час професійної діяльності у частинах і підрозділах. Ураховуючи зазначене, було сформовано та зrealізовано комплекс адекватних методів дослідження. Такими були, передусім загальнонаукові методи, а саме аналіз, синтез, системний, теоретичного моделювання. Організація дослідження не відрізнялася від рекомендованої спеціальною літературою [31, с. 53-55]. Основною джерельною базою були, передусім дані проведених на попередньому етапі досліджень [13-17]. Іншим джерелом була інформація про проектування педагогічних технологій [5; 8; 23], у тому числі під час підготовки майбутніх учителів фізичного виховання [4; 18] та майбутніх офіцерів різних воєнізованих підрозділів [2; 9; 11; 22; 24; 27; 29; 30].

Результати дослідження. На сучасному етапі розвитку держави у професійній педагогіці, теорії й методиці фізичного виховання відбуваються модернізація, вдосконалення вже наявних і проектування нових освітніх технологій та методик. Основна причина – приведення змісту таких розробок в узгодженість із викликами сьогодення, світовими тенденціями, запитами суспільства, а також великий невикористаний резерв фізичного виховання у формуванні професійної компетентності майбутніх офіцерів прикордонної служби.

Необхідність модернізації останньої, як однієї з провідних складових підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби зумовлена комплексом причин. Але провідними є такі, що пов'язані з бойовими діями на сході країни та досягненням визначеної державною мети, а саме приведення у відповідність зі стандартами НАТО, Європейського Союзу професійної підготовленості, крім інших військових підрозділів, формувань, служб, також прикордонної.

Модернізація вбачається у беззаперечній відмові від того матеріального, фінансового, кадрового, а особливо науково-методичного забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби, яким він сьогодні відзначається. У нашому випадку зазначене стосується однієї з провідних складових професійної підготовки майбутніх офіцерів, – фізичного виховання. Потенціал останнього залишається високим у аспекті формування високопрофесійних фахівців [27; 32; 34; 35].

Проблему гострої потреби у науково обґрунтованих технологіях фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби характеризуємо як пріоритетну в зв'язку з її надзвичайною важливістю. Ураховувати такі технології повинні передовий іноземний та інноваційний вітчизняний досвіди, здобуті під час практичної діяльності, а також дидактичні принципи, специфічні принципи фізичного виховання та спрямованість на формування офіцера з найвищою професійною кваліфікацією. Водночас, технології повинні мінімізувати стихійність та фрагментарність у проектуванні змісту фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби, а також використовувати сучасні індивідуальні й колективні форми реалізації цього педагогічного процесу.

Сучасний стан реалізації фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби під час навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти. Наявний на сучасному етапі стан фізичного виховання, як складової загальної підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби до професійної діяльності, значною мірою зумовлений п р и ч и н а м и, що негативно позначаються на ефективності цього педагогічного процесу. Походження таких причин різноманітне. Певною мірою вони пов'язані з тенденціями розвитку суспільства, а саме: посиленням гуманістичних ідей у наявних способах і формах організації життєдіяльності; підвищенням уваги до загальнолюдських цінностей та пріоритетів; усвідомленням провідного місця занять фізичними вправами у вирішенні різних за змістом завдань; забезпеченням такими заняттями превентивного ефекту як одного з провідних завдань процесу; необхідністю його індивідуалізації; набуттям спортом пріоритетного статусу як засобу занять фізичними вправами та форми їх організації.

У зв'язку з деякими із зазначених причин важливою є також інша причина, а саме недооцінка інтегративного характеру занять фізичними вправами [6; 10; 33]. Передусім маємо на увазі можливість під час фізичного виховання забезпечити ефективний розвиток не тільки біологічної та психічної сфер майбутнього офіцера, але й на належному рівні сформувати в них методичні вміння

і навички, пов'язані з використанням занять фізичними вправами у підрозділі, яким здійснюється керівництво.

Отже, виникає протиріччя між об'єктивною потребою модернізувати фізичне виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби і суб'єктивною недооцінкою цього педагогічного процесу для поточного стану й майбутньої перспективи, а також недостатнім урахуванням взаємозв'язку між якістю професійної діяльності та високим рівнем фізичного стану.

Зазначене свідчить про необхідність усунути виявлене протиріччя. Але воно також засвідчує існування об'єктивних причин, що стоять на заваді цьому. Передусім до них відносимо: відсутність концепції підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу під час професійної діяльності; нестача кваліфікованих кадрів, а саме фахівців із фізичного виховання та відмінний від необхідного рівень чинних, які викладають цю навчальну дисципліну у спеціалізованому закладі вищої військової освіти; недостатнє сучасне змістове й методичне забезпечення фізичного виховання, а також фінансове і частково – матеріально-технічне забезпечення.

Суб'єктивні причини ситуації, що склалася, за даними педагогічних досліджень полягають у неузгодженості змісту чинної методики фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби та змісту її окремих компонентів, запропонованих дослідниками. Неузгодженими залишається також зміст чинної методики та той, що використовується у країнах Європейського Союзу та інших країнах-членах НАТО. Відсутні також пропозиції щодо реальних механізмів, котрі під час навчання у спеціалізованому закладі вищої військової освіти забезпечують формування в майбутніх офіцерів прикордонної служби компетентності здійснювати фізичне виховання особового складу. При цьому, маємо на увазі всі основні завдання, що на сучасному етапі висуваються до фізичного виховання; зокрема це професійно-прикладного, оздоровчого і рекреаційного змісту.

Іншу групу суб'єктивних причин пов'язували з декларуванням перспективного підходу до реалізації фізичного виховання у різних закладах освіти, зокрема особистісно-орієнтованого, а за інформацією дослідників з теорії і методики фізичного виховання – інтегративного, тобто який у комплексі враховує велику кількість наявних в індивіда особливостей. Але на практиці означені підходи зовсім не враховуються, так само як більш простий в аспекті реалізації у практичній діяльності диференційований підхід і, зокрема який для формування однорідних вибірок передбачає використання спадково зумовлених, відносно стабільних у віковому аспекті характеристик індивіда.

Наступну групу суб'єктивних причин пов'язували зі станом наукових досліджень та науково-методичного забезпечення фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби під час навчання у спеціальному закладі вищої освіти. Так, за результатами аналізу інформації означеного змісту, наукові засади фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби на сучасному етапі сформовані недостатньо. Зокрема, за період незалежності України розв'язанню

цієї проблеми присвячені поодинокі дослідження зі спеціальності 24.00.02 (фізична культура, фізичне виховання різних груп населення), 13.00.02 (теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)), 13.00.04 (теорія та методика професійної освіти). Водночас навіть ці наукові доробки впроваджено лише фрагментарно у зв'язку з відсутністю рекомендацій щодо способів поєднання пропонувані науковцями розробок та змісту чинної програми з фізичного виховання у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Одна з причин цього – несформованість остаточного варіанту змісту програми для майбутніх офіцерів, що передбачає, крім іншого, врахування статі та усіх напрямів їх підготовки протягом кожного року навчання в означеному закладі вищої освіти.

Виокремлені причини в підсумку негативно позначаються на стані реалізації фізичного виховання у різних формах в аспекті одержаного наприкінці результату. Свідчать про це виявлені не д о л і к и. Зокрема, дотепер недостатньо узагальнено інноваційний світовий досвід та вітчизняний, особливо в роки ведення бойових дій на сході країни), щодо: провідних фізичних якостей, функціональних можливостей офіцерів та підлеглого особового складу (молодших командирів, рядових), що необхідні для успішного виконання бойових завдань та забезпечення особистої безпеки; ефективних технологій керування фізичним станом особового складу, коригування розвитком і виявом важливих психофізіологічних якостей, властивостей; ефективних технологій і методик формування знань у питаннях самостійного поліпшення стану розвитку означених показників до високого рівня (підтримання на такому рівні); використання занять фізичними вправами у вільний час як засобу активного відпочинку та для вирішення завдань оздоровчого змісту, передусім пов'язаного з регулюванням психоемоційного стану для його нормалізації.

Наступна група недоліків пов'язана з відсутністю необхідної уваги викладачів до знань майбутніх офіцерів у різних питаннях фізичного виховання, що необхідні для ефективної реалізації цього педагогічного процесу з особовим складом, яким у недалекій перспективі такі офіцери будуть здійснювати керівництво. Водночас, дотепер нерозробленим залишається таке надважливе питання як формування у майбутніх офіцерів прикордонної служби умінь і навичок керувати процесом фізичного виховання, що реалізується у різних формах та передбачає вирішення різних за змістом завдань. Зокрема, мова ведеться не тільки про завдання розвивального змісту, тобто які передбачають поліпшення фізичної підготовки особового складу, але й завдання оздоровчого змісту, з формування знань, умінь і навичок самостійно займатися фізичними вправами для вирішення різних завдань, зокрема превенції незадовільного стану здоров'я, працездатності, самопочуття, психічного й емоційного станів.

Крім зазначеного, незадовільним є фінансування та певною мірою матеріально-технічне забезпечення фізичного виховання у спеціалізованому закладі вищої військової освіти. У більшості майбутніх офіцерів відсутні традиції

ведення здорового способу життя, проведення дозвілля і відпочинку за допомогою занять фізичними вправами.

Водночас, украї незадовільною продовжує залишатись увага спеціальних засобів масової інформації до пропаганди інноваційного досвіду щодо організації, змісту, способів реалізації занять фізичними вправами, формування усвідомленої позиції майбутніх і чинних офіцерів, сержантського та рядового складу прикордонної служби щодо важливості й необхідності систематичного використання таких занять не тільки для вирішення професійно-важливих завдань, але й у повсякденному житті.

Напрями модернізації підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби до роботи з особовим складом під час фізичного виховання, що реалізується в ході навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти. Модернізація такого педагогічного процесу є складною проблемою, адже має комплексний характер. Значною мірою успіх тут зумовлюється станом розроблення відповідної концепції, зокрема концепції підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу (надалі – Концепція). Передусім вона повинна містити, крім ідеї, також взаємопов'язані засадничі положення. Стосуватися вони повинні основ фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби під час навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти, реалізація яких у практичній діяльності сприятиме, передусім спроможності кожного молодого офіцера прикордонної служби забезпечувати високий позитивний ефект від здійснення фізичного виховання з підлеглим йому особовим складом. Водночас, Концепція повинна передбачати заходи, що дозволяють реалізовувати виокремлені положення на різних управлінських рівнях.

Ураховуючи існуючу специфіку в організаційному компоненті діяльності спеціалізованого закладу вищої освіти, засадничими у Концепції є декілька груп положень. Провідними є група положень стратегії розвитку Державної прикордонної служби України на період до 2020 року та положень щодо освітньої діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, викладені у Статуті цього спеціалізованого закладу вищої освіти.

Інша група положень, що є засадничими у Концепції, ґрунтується на інноваційних підходах, способах формування та реалізації педагогічної діяльності. Ще одна група положень пов'язана з інноваційними підходами і технологіями фізичного виховання студентської молоді.

Що стосується сутнісних характеристик означених груп положень, то тут відзначаємо таке. Перша група положень пов'язана з визначеними державою напрямками реалізації стратегії розвитку служби, але передусім такими: підвищення рівня боєздатності її органів та спроможності до виконання завдань із захисту державного кордону; забезпечення готовності до охорони тимчасово неконтрольованих ділянок державного кордону після відновлення контролю над ними.

Друга група положень передбачає, крім іншого, також забезпечення майбутнім офіцерам: високої якості змісту і результатів освіти; задоволен-

ня освітніх потреб слухачів, курсантів, студентів відповідно до їх інтересів, здібностей і потреб суспільства; використання стандартів освітньої діяльності та вищої освіти як обов'язкового мінімуму змісту освіти і змісту навчання; відповідності рівня та ступеня вищої освіти випускників вимогам до виконання завдань та обов'язків професійної діяльності; особистісної орієнтації освіти; формування національних і загальнолюдських цінностей.

Третя група положень розробленої Концепції враховує досягнення превентивної педагогіки, зокрема про упереджувальну спрямованість навчального процесу, сучасні вітчизняні й світові тенденції модернізації цього процесу для сприяння різнобічному розвитку індивіда. Щодо інноваційних підходів і технологій фізичного виховання студентської молоді, то тут виокремлені нами положення пов'язані з реалізацією інтегративного, людиноцентристського підходів. При цьому, останній орієнтує на розвиток особистісних рис людини, він не суперечить принципам колективізму, а тільки конкретизує поєднання особистісного вибору в педагогіці, освіті з феноменом колективістських взаємин. Зокрема, основне завдання тут полягає у зміні пріоритетів: як зазначає В.Г. Кремень в монографії «Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору» (2008, с. 275) не людина повинна жити для колективу, а колектив має сприяти її розвитку. Визначальною в інтегративному підході є індивідуальність людини, що розглядається з позиції єдності організму як цілісної системи, в якій усі компоненти знаходяться в міцному взаємозв'язку і значною мірою взаємозумовлені.

Ураховуючи вищезазначене, виокремили провідну ідею розробленої Концепції, а саме подолати наявні негативні тенденції та недоліки у підходах до науково-методичного супроводу, організації, формування і реалізації змісту фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби під час їх навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти в напрямі забезпечення готовності та високої компетентності проводити заняття фізичними вправами з особовим складом. Досягатися зазначене повинно шляхом переведення фізичного виховання майбутніх офіцерів у процес, що постійно вдосконалюється, є багатограним, гуманістичним, а його найвища цінність – молода людина з індивідуальними особливостями.

Цільовий блок підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби під час навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти до фізичного виховання особового складу. Концепція визначає, що основними с у б' є к т а м и п р о ц е с у, що досліджується, є майбутні офіцери прикордонної служби, їх викладачі фізичного виховання, спортивна рада закладу вищої освіти. Щодо с п р я м о в а н о с т і фізичного виховання у зазначеному закладі, то це формування в майбутніх офіцерів готовності проводити заняття фізичними вправами з особовим складом на рівні забезпечення високих позитивних результатів у вирішенні комплексу поставлених завдань.

У зв'язку з цим модернізація спрямованості фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби, що реалізується під час навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти, вбачається у переході від існуючого

сьогодні формального орієнтиру (сприяння фізичній підготовленості особового складу) до більш конкретного, зокрема пов'язаного з превенцією тих негативних тенденцій, якими відзначаються не тільки показники фізичної підготовленості, але й інші важливі характеристики особового складу. Передусім, останнє стосується психофізіологічних показників, комплексу професійно-важливих практичних умінь і навичок, а враховуючи сучасні світові тенденції у сфері фізичного виховання, – також знань, що пов'язані з поліпшенням психофізіологічного стану, нормалізацією функцій організму за допомогою фізичних вправ після впливу різних чинників, а також умінь реалізовувати ці знання у практичній діяльності та мотивації це здійснювати систематично у вільний час.

Ураховуючи зазначене, метою фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби вбачали у підвищенні якості їхньої підготовки, передусім у досягненні високого позитивного результату в завданнях, які на сучасному етапі стоять перед фізичним вихованням, що реалізується в підрозділах прикордонної служби. Як один із основних показників зазначеного розглядали досягнення кожним випускником спеціалізованого закладу вищої освіти (офіцером прикордонної служби) індивідуально максимального рівня на тільки фізичної підготовленості, але й теоретичної і значною мірою методичної.

Основними завданнями є: реорганізація управління фізичного виховання особового складу на державному рівні; вдосконалення фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби до під час навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти; визначення ефективних способів реалізації положень Концепції.

Не менш важливим є зміст інших блоків, що формують модель підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу. Зокрема такими є теоретико-методологічний, функціонально-технологічний, результативний блоки та навчально-методичний супровід. Останній містить форми, засоби, методи, прийоми навчання. Щодо інших зазначених складових моделей, то вони потребують додаткового висвітлення й обґрунтування.

Дискусія. Виокремлені завдання повинні бути вирішеними. У зв'язку з цим відзначаємо, що першочерговим тут є визначення реальності досягнення такої мети. Підтверджують це висновки інших дослідників [3; 4; 10; 27].

Ураховуючи зазначене, поміж поставлених завдань реально вирішити друге і третє. Для цього необхідно визначити методологічні підходи, розробити відповідну модель і спроектувати технологію реалізації цієї моделі у практичній діяльності [19; 25; 31]. Потреба у перших зумовлена комплексом причин. Деякі з основних за висновком Б.А. Тургунбаєвої (1999) пов'язані з тим, що підхід прийнято розглядати як деякий початковий принцип, вихідну позицію, основне положення (переконання), що становить основу дослідницької діяльності, та як напрям вивчення об'єкта (предмета) дослідження. За інформацією деяких інших дослідників (Л.Л. Галаманжук, 2015, с. 328-329) методологічний підхід, як загальнонаукова категорія, є сукупністю прийомів і засобів, що використовують-

ся дослідником для дії на певний об'єкт, а також є підґрунтям для досягнення поставленої мети.

Зазначене свідчить про необхідність виокремлення методологічного підходу або комплексу таких підходів для досягнення поставленої мети, у нашому випадку – сформувати у майбутніх офіцерів готовність здійснювати на якнайвищому рівні фізичне виховання особового складу прикордонників.

Що стосується розроблення моделі підготовки такої спрямованості, то тут відзначаємо наступне. Фактично модель є невід'ємним елементом і результатом пошукової діяльності науковця. За інформацією педагогічного словника С.У. Гончаренка (2011, с. 213) слово походить від латинського «modus» (зразок) та розглядається як умовний образ (зображення, схема, опис тощо) певного об'єкта, що зберігає зовнішню схожість і пропорції частин, при певній схематизації й умовності засобів зображення. Необхідність штучного створення процесу (явища, ситуації тощо), котра є аналогом оригіналу, зумовлена складністю його дослідження. Це є однією з причин розгляду спеціальною педагогічною літературою моделі як теоретичної конструкції, що описує (відображає) певну діяльність (процес, сукупність характеристик, зв'язки між ними); відтворює (імітує, відображає) принципи внутрішньої організації чи функціонування об'єкта дослідження, його певні властивості, ознаки або (та) характеристики (Т.Є. Федорченко, 2015, с. 210). Водночас, як зазначає Л.Л. Галаманжук (2015, с. 323), у наукових дослідженнях із педагогіки модель є інструментом, за допомогою якого дослідник вивчає певний об'єкт для одержання знання про нього. Досягають цього розглядом моделі як системи (мислиннево уявної чи матеріально реалізованої), що заміщує і відображає об'єкт дослідження, завдяки чому дослідник одержує нову інформацію про нього.

Конкретизуючи питання проектування технології реалізації розробленої моделі у практичній діяльності відзначаємо, що деякі виконавчі операції алгоритму повинні передбачати врахування статі майбутнього офіцера прикордонної служби, адже ними можуть бути не лише особи чоловічої статі. Інші виконавчі операції алгоритму, що є основою технології підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби, повинні передбачати: врахування вихідних даних про показники фізичного стану кожного майбутнього офіцера; визначення найближчої перспективної цілі; використовувати зміст фізичного виховання, що враховує структуру зміни фізичної підготовленості майбутніх офіцерів упродовж кожного року навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти. Особливою складовою (в аспекті її визначального місця в алгоритмі означеної технології) повинна бути така, що пов'язана з пропозицією майбутнім офіцерам змісту методичного компонента їх фізичного виховання, котрий передбачає формування знань й умінь реалізовувати вищезазначені виконавчі операції під час занять фізичними вправами офіцера з особовим складом.

Зазначене є однією з передумов досягнення позитивного результату у випадку використання спроектованої технології, адже враховуються вимо-

ги методологічних підходів, дидактичних принципів і специфічних принципів фізичного виховання, що узгоджуються з визначеними ідеєю, метою і завданнями. Підтверджують зазначене висновки багатьох фахівців із педагогіки, теорії і методики фізичного виховання різних груп населення, а також зумовлюють необхідність формалізувати провідні методологічні підходи, зміст моделі підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу та спроекувати технологію реалізації цієї моделі у практичній діяльності.

Висновки.

1. Сучасний стан реалізації фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби під час навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти відзначається комплексом недоліків. Пов'язані вони, значною мірою, з недостатнім узагальненням інноваційного світового і вітчизняного досвіду в різних аспектах, відсутністю необхідної уваги викладачів до знань майбутніх офіцерів із різних питань фізичного виховання, незадовільним фінансуванням й певною мірою матеріально-технічним забезпеченням навчальної дисципліни «фізична підготовка» у спеціалізованому закладі вищої військової освіти, незадовільною увагою засобів масової інформації до пропаганди інноваційного досвіду щодо занять фізичними вправами.

2. Визначальним у модернізації підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби до фізичного виховання особового складу є пропонована концепція, засадничими в якій є стратегія розвитку Державної прикордонної служби України до 2020 року, освітня діяльність Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, інноваційні підходи до формування і реалізації педагогічної діяльності взагалі та технологій фізичного виховання студентської молоді зокрема.

3. Пропонований концепцією цільовий блок моделі підготовки майбутніх офіцерів прикордонної служби під час навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти до фізичного виховання особового складу визначає суб'єктів процесу та його спрямованість, мету і завдання. Водночас концепція передбачає теоретико-методологічний, функціонально-технологічний, результативний блоки і навчально-методичний супровід.

Подальші дослідження необхідно спрямувати на розроблення структурно-функціональної моделі, що забезпечує вирішення поставленого концепцією завдання, а саме вдосконалення фізичного виховання майбутніх офіцерів прикордонної служби до під час навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Ажиппо О. Ю. Розвиток системи фізичного виховання в умовах безперервної освіти. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2009. № 9. С. 3-6.

2. Бородин Ю. А. Фізична підготовка курсантів у вищих військових навчальних закладах інженерно-операторського профілю: монографія. Київ: Вид-во нац. пед. університету імені В. П. Драгоманова. 2009. 417 с.
3. Василюк В. М., Яромощук О. О. Соціокультурні принципи в сучасній науці та освітніх технологіях фізичної культури. ScienceRise. Педагогічна освіта. 2016. № 3(5). С. 4-8.
4. Васьков Ю. В., Куделко В. Е., Понікарьова В. Г., Болтенкова О. М. Теоретичні основи модернізації змісту непрофесійної фізкультурної освіти у вищому навчальному закладі. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2015. № 2. С. 42-47.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., доповн. Київ: Академвидав, 2012. 352 с.
6. Єдинак Г. А., Приступа Є. Н. До питання про вдосконалення системи оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців Збройних Сил України. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2012. № 4 (20). С. 276-280.
7. Єдинак Г. А. Деякі теоретико-методичні аспекти посилення мотивації студентів до систематичної фізичної активності оздоровчої спрямованості. Вісник Чернігівського нац. пед. у-ту імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 118, Т. 3. С. 109-114.
8. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія. Черкаси: Вид. відділ ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.
9. Кізло Л. М., Боринський І. А., Романчук С. В. Особливості фізичної підготовки військовослужбовців-жінок: навч.-метод. посібник. Київ: УФП ЗСУ, 2008. 136 с.
10. Лукавенко А. В., Єдинак Г. А. Диференційований підхід до покращення психофізичного стану першокурсників вищих навчальних закладів як проблема галузі фізичного виховання. Педагогіка, психологія та мед.-біол. проблеми фіз. виховання і спорту, 2012. № 2. С. 66-70.
11. Магльований А., Петрук А., Лесько О., Кожух Н. Фізична підготовка в системі формування військових фахівців провідних іноземних армій. Спортивна наука України [електронний ресурс]. 2015. № 5. С. 16-20. Режим доступу – <http://sportscience.lidufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/349/338>
12. Малхазов О. Р. Психологія та психофізіологія управління руховою діяльністю: монографія. Київ: Євролінія, 2002. 320 с.
13. Мельніков А. В. Оцінювання професійної кваліфікації викладачів вищих військових навчальних закладів. Мат. Всеукр. науково-теоретичної конференції «Сучасні психолого-педагогічні тенденції розвитку освіти у вищих навчальних закладах України». 18. 10. 2007 року, м. Хмельницький. Хмельницький, 2007. С. 33-35.
14. Мельніков А. В., Слівінський О. Я. Сутність та зміст військово-професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників. Вісник Кам'янець-

- Подільського нац. університету імені І. Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2012. Вип. 5. С. 156-163.
15. Мельніков А. В., Слівінський О. Я. Фізичне виховання як засіб професійного навчання слухачів вищих навчальних закладів. Зб. наук. пр. Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. 2012. № 63. С. 74-77.
  16. Мельніков А. В. Психолого-педагогічні засади компетенції керівників структурних підрозділів органів охорони державного кордону. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2015. Вип. 3. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2015_3_11.pdf
  17. Мельніков А. В. Фізична підготовленість як фактор впливу на професійну придатність майбутніх офіцерів–прикордонників. Науковий вісник Чернівецького у-ту. Серія: Педагогіка та психологія. 2015. Вип. 747. С. 109-114.
  18. Носко М. О., Данілов О. О., Маслов В. М. Фізичне виховання і спорт у вищих навчальних закладах при організації кредитно-модульної технології: підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2011. 264 с.
  19. Носко М. О. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні: монографія. Київ: СПД Чалчинська Н. В., 2014. 340 с.
  20. Овчарук І. С., Єдинак Г. А. Моделювання параметрів занять з фізичної підготовки курсантів, майбутніх фахівців з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: метод. рекомендації. Кам'янець-Подільський: ПП Зарицький А. В., 2007. 118 с.
  21. Окіпняк Д., Окіпняк А., Зубаль М., Єдинак Г., Галаманжук Л. Удосконалення підготовки майбутніх фахівців із розмінування у процесі фізичного виховання. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. 2017. Випуск 25-26. – С. 190-195.
  22. Ольховий О. М. Модульно-рейтингова система підготовки офіцерів - керівників занять з фізичної підготовки: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львівський державний інститут фіз. культури. Львів, 2005. 20 с.
  23. Падалко О. С., Нисимчук А. С. Сучасні педагогічні технології. Київ, 2000. 368 с.
  24. Петрук А. П. Оптимізація методичної складової системи фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів: дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту. 24.00.02. Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Львів, 2017. 259 с.
  25. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 412 с.
  26. Рибковський А. Г., Канишевський С. М. Системна організація рухової активності людини. Донецьк: ДонНУ, 2003. 436 с.
  27. Романчук С. В. Теоретико-методологічні засади фізичної підготовки курсантів військових навчальних закладів Сухопутних військ Збройних сил

- України: дис... д-ра наук з фіз. виховання і спорту. Львів: ЛДУФК, 2013. 540 с.
28. Теорія та організація фізичної підготовки військ: підручник; за ред. Ю. О. Резникова, В. М. Афоніна. Львів: ЛВІ, 2002. 316 с.
  29. Федак С. С. Фізична підготовка миротворчого контингенту Збройних Сил України: навч.-метод. посібник. Львів: АСВ, 2014. 97 с.
  30. Фізична підготовка працівників МВС України на етапі професійного становлення: навч.-метод. посібник. За ред. Ю. В. Вереньги, Г. П. Грибана, С. М. Безпалого. Житомир: Вид-во «Рута», 2014. 180 с.
  31. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті: навч. посібник. 2-е вид., стереот. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2013. 280 с.
  32. Duncan, A. G. (2016). The Military Education of Junior Officers in the Edwardian Army. Birmingham: History Department College of Arts and Law University.
  33. Iedynak G., Galamandjuk L., Kyselytsia O., Nakonechnyi I., Hakman A., Chopik O. Special aspects of changes in physical readiness indicators of young men with different somatotypes between 15 and 17 years of age. *Journal of Physical Education and Sport*. 2017. Vol. 17(4).
  34. Kontodimaki, V. (2013). The Competency of the Military Fitness Training Leaders in the Hellenic Army. *Journal of Military and Veterans' Health*, Vol. 22, No. 3. <http://jmvh.org/article/the-competency-of-the-military-fitness-training-leaders-in-the-hellenic-army/>
  35. Larkin, C. P. (2010). *Combat fitness a concept vital to national defense*. Hampton, VA: National Defense University, Joint Forces Staff College.

The purpose of the study was to determine the approaches, conditions and certain elements of the content of the future border guard officers' training in the sphere of units' personnel physical education. The information from documentary sources, scientific literature and empirical data has been used for this purpose. The conducted research has established the causes and drawbacks of the existing process performance which differs from the required one. In this regard, taking into account the empirical data obtained during the previous stages of the research, the current state and directions for physical education streamlining in the specialized higher educational institution have been determined. At the same time, the content of the target block of future officers' training concept in the sphere of personnel physical education has been elaborated. Taking into account the data obtained during development of the training model for future Border Guard Service officers' preparation for the personnel physical education will contribute to improving the state of solving this problem while performing practical activities.

Key words: future officers, border guard service, physical education, concept.

Отримано: 20.04.2018